

Kees van Dongen als tekenende verslaggever

Acht impressies van feestvierend Amsterdam voor Stadsarchief

Op 7 februari 1901 trad de 20-jarige koningin Wilhelmina in Den Haag in het huwelijk met hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Een maand later bracht het jonge paar een meerdaags bezoek aan Amsterdam. Daarbij waren honderdduizenden op de been; straten, pleinen en gebouwen waren uitbundig versierd. Helaas was het weer de eerste dagen spelbreker. Rukwinden vernielden sommige decoraties, vaandels scheurden en de aanhoudende regen was er de aanleiding voor om de illuminatie, die voor de eerste avond gepland was, twee dagen te verschuiven. De feestvreugde onder de Amsterdammers was er, afgaande op krantenberichten, niet minder om.

Acht tekeningen van de feestelijkheden rond het bezoek van het koninklijk bruidspaar aan Amsterdam op 5-9 maart 1901

Kees van Dongen (Rotterdam 1877-1968 Monte Carlo) 1901. Pen en penseel in zwarte inkt over een schets in blauw krijt, 12,8 x 20,3 cm

Bijdrage: € 44.632

STADSARCHIEF AMSTERDAM

De acht tekeningen van Kees van Dongen zijn aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt, mede dankzij de Stichting Nationaal Fonds Kunstbezit en VSBfonds

De nog jonge Kees van Dongen, die toentertijd in Parijs woonde en daar net naam begon te maken als tekenaar voor diverse geïllustreerde tijdschriften, kreeg van Uitgevers-Maatschappij Elsevier opdracht het feest in 12 tot 15 tekeningen vast te leggen. Van deze tekeningen, bedoeld voor Elsevier's *Geïllustreerd Maandschrift*, zijn er nu nog acht bekend.

Het zijn deze bladen die het Stadsarchief Amsterdam met ruimhartige steun van de Vereniging Rembrandt uit de collectie van I.Q. van Regteren Altena heeft kunnen verwerven. Het Stadsarchief bezat tot nu toe één tekening van Van Dongen, die, ondanks het – latere – eigenhandige opschrift van de kunstenaar 'In de Nes', geen Amsterdam voorstelt, maar twee prostituées in de Zandstraat in Rotterdam.

Van het koninklijk bezoek van 5 tot 9 maart 1901 is een grote hoeveelheid beeldmateriaal aanwezig in de collectie van het Stadsarchief; behalve de ontwerptekeningen voor de decoraties zijn dat veel fotografische opnamen. Waar de fotografen duidelijk gehinderd werden door het slechte weer had Van Dongen alle vrijheid storm en regen, het woud aan paraplu's en de onstuitbare feestgangers uit te beelden. Ook wist hij goed het opvallende verschil tussen de zwakke lampionverlichting en de felle elektrische lampen (onder meer aan de Gouden Koets), waarover de kranten schreven, in beeld te brengen.

De opdracht aan Van Dongen kreeg nog een vervelend vervolg, toen Elsevier de tekeningen niet wilde publiceren. Toen de kunstenaar vervolgens ook niet werd uitbetaald, stapte deze naar de rechter. Was de opdracht gekomen van de redactie van Elsevier in de persoon van de graficus Ph. Zilcken, of was het een initiatief geweest van de kunstenaar zelf? Waren de tekeningen artistiek van voldoende kwaliteit en waren ze wel goed reproduceerbaar? Al deze vragen van Elsevier werden in het voordeel van Van Dongen beslist door de kantonrechter. Voordat deze echter op 24 januari 1902 uitspraak zou doen, werd de zaak in der minne geschikt en kreeg Van Dongen alsnog zijn geld ♦

Bert Gerlagh

Conservator tekeningen en prenten

Koningin Wilhelmina en prins Hendrik in de Gouden Koets op de brug voor het Koningsplein, 1901 (Collectie Stadsarchief Amsterdam)

Literatuur

A. Hopmans, *De onbekende Kees van Dongen. Vroege en Fauvistische tekeningen 1895-1912*, tent. cat. Rotterdam (Museum Boijmans Van Beuningen), Lyon (Musée des Beaux Arts) en Parijs (Institut Néerlandais), 1996-1997, pp. 45-46, 116-119

Uitgebreide krantenberichten n.a.v. de rechtszaak:

Het Nieuws van den Dag, 11 januari 1902

De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad, 12 januari 1902

Nieuwsblad voor den boekhandel jrg. 69 no. 4, 14 januari 1902

Kunststragen

Marlies Vehmeijer (55)

Bestuurder en adviseur in de culturele sector, lid van de Vereniging Rembrandt sinds 2004, voorzitter Titus Cirkel tot mei 2015

Wat is uw eerste kennismaking met kunst?

'Toen ik een jaar of zeven was heeft Paul Citroen een portret van mij getekend. Dat was heel bijzonder voor mij als kind en ik vond het ook mooi wat hij toen heeft gemaakt. En mijn vader verzamelde tekeningen van Kees van Dongen.'

Herinnert u zich nog uw eerste kunstproductie?

'Paul Klee vond ik altijd prachtig, daar kocht ik ansichtkaarten van. Zijn werk sloot goed aan bij mijn studie Bouwkunde, grafisch van opzet met zachte kleuren, mooi in harmonie.'

Wat is uw eerste kunstaankoop?

'Dat was een tekening van Kars Persoon. Ik werkte toen bij de KLM en kocht kunst voor het bedrijf, maar aanvankelijk niet voor mezelf. Vanaf dat moment ben ik kunst gaan verzamelen. Mijn voorliefde voor werken op papier van "jonge" kunstenaars is altijd gebleven.'

Naar welk museum gaat u graag terug?

'Wat ik een heel fijn museum vind is het Stedelijk Museum in Schiedam, daar rijd ik echt voor om. Ze maken prachtige tentoonstellingen, waaronder *All About Drawing*. En zo zijn er wel meer te noemen: het Scheepvaartmuseum in Amsterdam, het GEM in Den Haag, Museum Boijmans...'

Welke aankoop voor welk museum zou u graag willen steunen?

'In het Stedelijk Museum Schiedam was onlangs de tentoonstelling *herman de vries. all* te zien. Deze kunstenaar werkt met motieven uit de natuur, die hij ordent tot een kunstwerk – heel esthetisch. Dat zou ik wel willen steunen. En als ik een droom mag uitspreken: een schilderij van de Schotse landschapsschilder Peter Doig voor het Kröller-Müller Museum.'

Welke tentoonstelling heeft ooit indruk gemaakt?

'De tentoonstellingen van werk van Baselitz en Kiefer in de Royal Academy in Londen en die over Gerhard Richter in de Albertina in Wenen.'

Zou het ooit mogelijk zijn, wat zou u graag uit uw eigen verzameling aan een museum willen schenken, om iedereen van mee te kunnen laten genieten?

'Het werk van Rob van Koningsbruggen en Pieter Laurens Mol. Dat zijn allebei heel goede kunstenaars die naar mijn idee te weinig worden geëxposeerd. Ze zouden goed tot hun recht komen in een groot museum waar hedendaagse kunst wordt getoond, zoals het Stedelijk in Amsterdam of Museum Boijmans van Beuningen.'